

Slovenski dom

Štev. 226

V Ljubljani, v ponedeljek, 5. oktobra 1942-XX

Leto VII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega
izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza Italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Vojno poročilo št. 860:

Ogledniški in topniški nastopi v Egiptu

Uradno vojno poročilo št. 860 pravi:

Na egiptovskem bojišču ogledniško in topniško delovanje.

Skupine angleških štirimotornih bombnikov so v dveh zaporednih valovih bombardirale Navarino v Grčiji; lovci so pri napadu sestrelili eno letalo.

Italijanska letala so ponovno z rušilnimi bombami napadla letališča na Malti.

Nemško vojno poročilo

Novi nemški uspehi ob Tereku

Hitlerjev glavni stan, 5. oktobra. Nemško vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo tole uradno vojno poročilo:

V severozapadnem delu Kavkaza so bile v tridih borbah proti trdovratnemu ruskemu odporu zavzete gozdne postojanke. Letalstvo je pomagalo prednjim napadalnim oddelkom ter obstrlevalo zbirališča sovjetskih čet. Južno od Tereka sta bili v naskoku zavzeti kot trdnjavi zgrajeni in trdovratno branjeni mesti Eljhofovo in Verhneje Kurpskoje.

Na severnem mestnem področju Stalingrada so bili Sovjeti v tridih bojih vrženi iz nadaljnjih utrjenih hiš in utrjenih postojank. — Močni letalski oddelki za bližnje poletje in protiletalsko napitništvo so pri tem podpirali nastope

kopne vojske. Druge letalske sile so nadaljevale uničevanje sovjetskih zvez za dovoz iz zaledja. Večje število novih prevoznih vlakov je bilo uničenih, neka motorna ladja pa potopljena na Volgi. Nočni bombni napadi nemških letal so bili usmerjeni na sovjetska letališča in topniške postojanke vzhodno od Volge.

V srednjem odseku bojišča so bili nastopi napadalnih oddelkov uspešni.

Južno od Ilmenskega jezera je naš napad napredoval. Na kraju, kjer so se potopili od nemških stražnih čolnov zadeti angleški brzi čolni v nočni bitki na 1. oktobra pred nizozemsko obalo, so zaščitne edince iz razbitin pripeljale s seboj tri angleške častnike in 12 mož v ujetništvo.

Maršal Rommel govoril novinarjem o položaju v Afriki

Povzdigoval je vrline italijanskih vojakov

Berlin, 5. oktobra, s. Maršal Rommel, poveljnik italijanskih in nemških sil v Afriki je v soboto zjutraj ob navzočnosti dr. Götteleja sprejel zastopnike nemškega in tujega tiska, med temi tudi dopisnike italijanskih listov, s katerimi se je posebej pristržno pogovarjal. Z vojaško odkritostjo je maršal, ki so se mu na preih svetila nemška in italijanska odlikovanja za hrabrost ter vojaško savojstvo odlikovanje, popisoval hude boje v puščavi pod žgocim soncem in proti zagrizenemu ter številčno močnejšemu nasprotniku. Posebej je poudaril uspešno sodelovanje in tesno tovarištvo med italijanskimi in nemškimi armadami v Afriki. To sodelovanje in tovarištvo je v resnici zgledno ne samo med četami, je podčrtal maršal, marveč tudi med poveljniki v prednjih bojnih črtah in poveljniki v zaledju, med višjimi in nižjimi častniki. Maršal Rommel je dodal, da je imel čast vse to osebno potrditi Duceju, kateremu j izrazil svoje iskreno zadovoljstvo zaradi vrlin italijanskih čet v Afriki.

Maršal Rommel, ki je zdaj — kakor znano — v Berlinu, je potem govoril o nalogah, ki jih mora opravljati vojaški poveljnik v vojni kakršna je vojna v Severni Afriki. Poveljnik, je dejal, je v prvih bojnih črtah, ne daje povelj iz zaledja. Sprejati jih svojih vojakov, da lahko naglo usmeri nastope. Dvakrat so zavezniške čete zavrnile angleške ofenzive in obkralje se jim je posrečilo nasprotnike pognati čez libijske meje. Aleksandrija je zdaj oddaljena od nas za 100 kilometrov. Mi smo krepko zasidrani v osvojenih postojankah ter

imamo ugodna oporišča za bodoče nastope. Ne podcenjujemo nasprotnikove moči, je zaključil maršal Rommel, a dobro se zavedamo junaštva vojakov Osi. Sodelovanje italijanskih in nemških sil ter odločna volja, da hočemo doseči določene cilje, sta najboljši jamstvi zmage.

Grof Ciano o načelih fašistovske zunanje politike

Berlin, 5. oktobra, s. V prihodnji številki revije »Berlin-Rim-Tokio« objavljata grof Galeazzo Ciano v spomin obletnice pohoda na Rim, 28. oktobra, članek pod naslovom: »Zunanjepolitika fašizma«. Najprej popisuje, kako žalosten je bil položaj, v katerem se je Italija znašla konec prejšnje svetovne vojne, nato pa piše, da je potem nastala fašistična revolucija, ki je imela v sebi kal upora italijanskega naroda proti krivicam, zagrešenim na mirovni konferenci, ki so pognale Evropo v usodno žalostno nove vojne.

Minister Ciano pripominja, da je Mussolini že od nekdaj poudarjal, da je bila politika sovrastva tista, ki so se držali pri sklepanju mirovnih pogodb, in da je bila v nasprotju s temeljno nujnostjo, da se zagotovi Evropi dolga doba miru. Zahteval je, da je treba ubrati drugo pot. Sprememba mirovnih pogodb, določeno priznanje pravic in potreb Italije, politika rav-

metijsko bitko in tako zagotoviti nemškemu ljudstvu in Evropi njuno prehrano.

Nato je maršal Göring izročil zaslužnim kmetom visoko Hitlerjevo odlikovanje, namreč viteški križ reda železnega križa za vojne zasluge. Potem je imel govor v katerem je med drugim dejal:

V tej velikanski vojni za bodočnost nemškega ljudstva se beseda »bojevati se« ne prenehoma drži z besedo »delati«. Nemški kmetje so v njej navzlic ogromnim težavnim in navzlic pogosto neugodnim vremenskim razmeram dosegli vrsto uspehov, ki bi bili vredni največjega občudovanja tudi v rednih časih. Ker smo se spominjali trpljenja nemškega naroda zaradi angleške zapore v pretekli svetovni vojni sem o pravem času ukrenil vse, da zagotovim nemškemu narodu prehrano.

Zaradi pomanjkljive žetve so preteklo zimo nastopile težave, toda zdaj je čisto mirno moči reči, da so že premagane. Nemčija je zasedla najrodovitnejše predele v Evropi in če bo kdo moral trpeti posledice blokade, zatrdno to ne bodo Nemci, temveč Angleži.

V nasprotju z nasprotnimi zlobnimi glasovi sovražnikove propagande so prehranjevalne razmere v zasedenih pokrajinah kaj daleč od tistega, kar trdi nasprotnik. Zaradi ugodnega položaja, ki je nastal med vojnimi nastopi, se nemške oborožene sile lahko hranijo same po vseh predelih kjer so, ne da bi bilo treba načenjati zaloge, namenjene civilnemu prebivalstvu.

V obračunu o preskrbi so seveda tudi številke o tujih delavcih v Nemčiji, katerih je čez šest milijonov, in tudi za ujetnike, ki delajo in jih je nad 5 milijonov. Neresnične so zlobne novice o gospodarstvu in o notranjem položaju v Nemčiji. Najbolj koščljiva doba je

Duce sprejel odhajajočega poveljnika vojne mornarice v Libiji

Rim, 4. okt. s. Duce je sprejel divizijskega admirala Giuseppeja Lombardija, ki zapušta poveljstvo mornarice v Libiji in bo dobil drugo mesto. Duce je admiralu Lombardiju izrekel zadovoljstvo nad delom, ki ga je opravil v Libiji, da bi zagotovil in zavaroval reden pomorski promet, še posebej pa za uspešni nastop pomorskega poveljstva ob poskusu angleškega izkrcanja na predelu pri Tobruku.

notežja in sprave med evropskimi državami — to so bile tri temeljne Mussolinijeve misli, temeljno pravilo, ki ga je Mussolini postavil mednarodnemu delovanju Italije. Dvajset let so načela fašistične zunanje politike ostala nespremenjena. V dejanju so se ta načela izkazala za najboljša in so se naprej dajala obliko in moč fašistični zunanji politiki.

Potem grof Ciano našteva junaške preskušnje, ki jih je Italija tako briljantno prestala ter si pridobila pravico do svobode in vrgla proč verige, v katere jo je ukenil versajski načrt. Dalje govori o vedno tesnejših duhovnih in tvarnih vezeh med Italijo in Nemčijo ter pravi, da je v teh dvajsetih letih italijanska politika težila k vzoru, ki je privedel do zavezništva med Italijo, Nemčijo in Japonsko.

Pohod na Rim — končuje svoja izvajanja grof Ciano — je bil prvi sunek mladega naroda na francosko-anglosaksonsko trdnost. In ta sunek se je ponavljal celih dvajset let. Pohod na Rim pa je imel isti pomen, kakor ga ima osvobodilna vojna, v katero je zdaj zapletena Italija in ki jo vojne zmagovitosti, pri tem pa je s svojimi zaveznički duhovno najtesneje povezana ter pripravljena na vse žrtve.

Železna toča v Stalingradu

Trieste, 3. okt. Pod naslovom »Bitka je dosegla viške« objavlja »Il Piccolo« zanimive podrobnosti o bitki za Stalingrad. Tako pravi med drugim: Dopisnik »Rdeče zvezde« pravi, da je treba upoštevati dejstvo, da so Nemci zbrali v Stalingradu 30 divizij, 2000 tankov in nad 1000 letal; toda brez ozira na to — zaključuje dopisnik — se bomo upirali, naj velja, kar velja, položaj je tako slab, da se slabšega sploh ni mogoče bati. Niž manj pesimističen ni moskovski dopisnik lista »United Press«, ki pravi dobesedno: »Moskovski tisk pravi v svojih zadnjih poročilih, da se je nemški pritisk v četrti znatno pomnožil in da so najhujši boji v severnem delu ne samo zato, ker so tam velike tovarne, marveč ker istočasno obvladuje del Volge, preko katere je zadnje dni prišlo precej ruskih sil preko reke. Isti dopisnik pravi v nekem prejšnjem dopisu: Prihod nemških okrepitev je na novih odsekih omogočil sovražniku številčno premoč. V severozahodnih predmestjih so Nemci napredovali za 200 do 300 metrov. Na tesnem 1500 metrov dolgem odseku je padlo najmanj 3000 topovskih granat, nadaljnjih 3000 izstrelkov pa je padlo iz možnarjev pred napadi nemških tankov in pehote v spremstvu letalstva. Pod strahotno točo železa so se Rusi morali umakniti.

Zveza za indijsko neodvisnost je ob Gandhijevem rojstnem dnevu izdala razglas, v katerem pravi, da bi uničenje Anglije bilo najlepše darilo za Gandhijev god in da je to misel 400 milijonov Indijcev.

V Franciji se bodo morali vsi moški, ki nimajo nobene redne službe ali če znaša njihova služba le 30 ur na teden, v dveh dneh prijaviti na županstvih. Tudi oni moški, ki zapuste službe, se morajo v 24 urah javiti. Od te navedbe pa so izzeti le visokošolci in vajenci.

bila zdaj premagana tudi v prehrani. Prav res je, da so boljševiki do tal podrli in požgali prav vse, toda mi zdaj delamo za obnovitev. Spravljamo v obrat klavnice, tovarne za konzerve, za piškote in za špagete. Kmetijstvo v teh predelih nudi sleherni božji dar. Nekega dne se bo videlo, kako potrebna je bila ta vojna z Rusijo, da se rešimo more gospodarskih stisk.

Glede notranjega položaja je treba povedati, da bo tistih nekaj saboterjev in dobičkarjev, ki bi mislili nadaljevati s svojim zločinskim delom, neizprosno padlo pod vojni zakon in bodo svoj zločin plačali z visilicami.

Glede surovin je Nemčija svojemu lastnemu bogastvu v premogu in železu pridružila še obsežne rudarske predele na vzhodu.

Socialne razmere, ki so jih nemški bojovníki našli v tako imenovanem sovjetskem rajju, kažejo, da ni mogoče govoriti o razredni diktaturi v državi, ki jo dejansko obvladuje judstvo in kjer ljudstvo hira v najhujši bedi. Ne dosti boljše so življenjske razmere delavcev v tako imenovanih velikih demokracijah. Tudi tam vlada povsod beda in gospod Roosevelt te žalostne resnice ne more zanikati.

Kar se tiče žrtve divjih angleških letalskih atentatov na Nemčijo imam v rokah izvirne listine, iz katerih je razvidno, da je neki angleški letalski general zapovedal zadevati civilna bivališča, ker so dosti važnejša od tovarn. A ko bo pobit sovražnik na vzhodu, bo to obračunali z Anglijo.

Smešne so bobneče napovedi o drugem bojišču in nesmiselne številke o ameriški vojni izdelavi. Smešne in nesmiselne so govorice nasprotnikove propagande, da bi v nemškem vojnem vodstvu ob Hitlerju bil cel parlament generalov. Odgovoren je samo in edino Hitler, ne pa tisti, ki imajo nalogo, izpolnjevati njegove zapovedi. Smešne so tudi trditve, da je maršal Göring naložil v tujini večino svojega bogastva. Sovražniki naj povedo, kje je to bogastvo skrito.

Pod Hitlerjevim vodstvom so v sedanjih vojni bili doseženi sijajni uspehi. Bliznja zima bo zahtevala še trde žrtve, ki pa bodo vsekakor lažje, kakor pa so bile lanske zimo. Sovjeti navzlic najhujšim vremenskim okoliščinam niso mogli doseči nobenega odločilnega uspeha. Zato je treba za vsako ceno pretrpeti žrtve, ki jih zahteva sedanja vojna. Vojno bomo dobili, ker jo moramo dobiti. Nezmagljivi bomo, dokler bo nemška skupnost strnjena v granitnem sklopu.

Druga potujoča razstava fašizma

Rim, 5. oktobra, s. — Na Trgu Colonna so odprli drugo fašistično potujočo razstavo. Pri tej slovesnosti so bili navzočji podtajnik fašistovske stranke Ravasio, podtajnik v ministrstvu za korporacije Cianetti, rimski zvezni tajnik, zvezni predsedniki, predsednik narodnega fašističnega zavoda za socialno skrbstvo ter zastopniki drugih dobrodelnih zavodov.

Drugo razstavo fašizma, za katero je dal pobudo narodni direktorij fašistovske stranke, je priredil zavod za socialno skrbstvo, ter nazorno kaže, koliko je fašistična vlada storila dobrega po svojih delavcih na polju socialne politike. Na 22 mizah, kolikor jih je na tej razstavi, je predločen razvoj Mussolinijevih zamisli in obnova, ki je bila v Italiji izvedena po sindikalni in korporativni ureditvi, lepo pa se kažejo na tej razstavi tudi številni ukrepi, ki so bili izdani v podporne in dobrodelne namene. Zlasti lepo je prikazano, kaj vse je fašistovska vlada storila za italijanskega delavca in za njegovo družino, dalje delo na notranji delovni fronti in na bojišču, kjer italijansko orožje hiti k cilju, ki mu ga je postavil Duce, k zmagi in k vzpostavitvi največje socialne pravičnosti. Nekaj časa bo ta razstava v Rimu, potem pa bo potovala še po raznih pokrajinah.

Srditost zadnjih bojev pri Alameinu

Operacijsko področje, 4. okt. S. Posebni dopisnik agencije Stefani poroča: Po zadnjih podrobnostih o spodleteljem angleškem napadu na naše postojanke na južnem odseku bojišča pri Alameinu se izve, da je bil boj izredno trd. Toda ta srditost bojev je dala priložnost, da se je pokazala vsa hrabrost italijanskih čet, ki so se sijajno izkazale že prej ob neki drugi priložnosti na prav istem odseku tega bojišča. Potrdilo za oženj, s katerim so se italijanske sile borile, so dali tudi angleški ujetniki, ki so bili tod zajeti. Ti so potrdili, da se njihov napad ni posrečil zavoljo trdnega odpora in zaradi silnega protinastopa italijanske vojske.

Angleška letala proti upornikom v Indiji

Rim, 3. okt. s. Na seji angleškega spodnjega doma je podal državni tajnik za Indijo Amery nekatere zanimive podatke o uporabi letal pri zatiranju uporniškega v Indiji. Amery je dejal, da so letala s pridom uporabili v boju proti upornim Indijcem. Toda uporabljali so jih v omejenem obsegu in le v krajih, kjer zaradi prevelike oddaljenosti policija in vojaštvo nista mogla narediti reda. Po Ameryjevi izjavi je šlo predvsem za zaščito železniških prog, katere so uporniki hoteli poškodovati ali pa porezati brzojavne in telefonske zveze. Končal je izjavo s pripombo, da je britanska vlada odobrila v celoti postopek vlade indijskega podkralja, ki je dobila širša pooblastila, da bi zagotovila red v državi.

Zajemanje zadnjih angleških ostankov po napadu na Tobruk

Operacijsko področje, 4. okt. S. Posebni dopisnik agencije Stefani poroča:

Ne le morje, pač pa tudi notranja puščava mečeta na površje zadnje brodolomce spodletellega angleškega napada na Tobruk. To so zadnji ostanki odprave, ki je imela nalogo na avtomobilih od puščavske strani podpreti na več obrežnih točkah poskus izkrcanja v trdnjavi. Ker so se izgubili po širnih puščavih planjavah in bili brez sredstev za orientacijo, brez živih in brez vode, so tavalj dolge dni in se skušali rešiti. Tisti, ki jih ni pobrala smrt zaradi prenatrpanosti, so morali odjenjati v neenaki borbi s puščavo in končati svoj pohod kot italijanski ujetniki, kolikor jim je bilo to sploh mogoče. Tako sta bila neki angleški kapitan in neki vojak, ki sta edina ostala živa od posadke enega izmed avtomobilov, ki so v noči na 14. september poskušali z nenadnim napadom v Cirenajki, pred nekaj dnevi za-

jeta po italijanski posadki okrog Benghazija. Prijeta sta bila med begom južno od Benghazija, ko je neko lovsko letalo napadlo avtomobil in ga uničilo. Ponoči sta korakala in zauživala odmerjene količine vode in skromnih živil, ki sta jih imela s seboj in begala po puščavi. Ker jima nazadnje ni stalo na izbero drugo kakor smrt zaradi žeje ali udaja, sta si izbrala to drugo možnost. Nekega drugega brodolomca so dobile v roke italijanske čete pri Gambutu. Gre tudi za vojaka, ki je v noči na 14. september sodeloval pri oddelku avtomobilov, ki so napadli Barcio. Na begu v notranjost puščave je neko lovsko letalo s strojno obstreljevalo avtomobil. Od celotne posadke sta ostala pri življenju le ta vojak in neki poročnik. Tedaj se je zanj začela dolga vrsta najhujšega trpljenja v puščavi. Nazadnje je častnik umrl od žeje. Vojak, ki ga je bilo samo okostje, pa se je rešil s tem, da je padel v ujetništvo.

včeraj popoldne priletel v Sofijo, kjer bo ostal tri dni na uradnem obisku. Ministra Schmidta spremljajo njegovi poveljni sodelavci. Imel bo v Sofiji predavanje pod naslovom: »Boj za usodo Evrope«.

O opremi in pripravljenosti bolgarske vojske

Sofija, 4. okt. s. Bolgarski voj. minister general Mikov je dal listom naslednjo izjavo: »Bolgarska vojska ima danes popolno ter najmodernejšo opremo. Straži državne meje, pomeni pa tudi važno dejstvo na balkanskem predelu evropskega bojišča, čeprav se dejansko ne udeležuje vojske. Disiplina in oborožitev naše vojske dajeta bolgarskemu narodu popolno mirnost glede bodočnosti. Bolgarske oborožene sile in bolbolgarsko ljudstvo so docela prepričani o zmagi Osi«.

Japonski vojni napori

Tokio, 5. okt. s. Predsednik japonske vlade general Tojo je govoril ob 25-letnici ustanovitve japonskega narodnega združenja in izjavil, da Japonska med tem, ko nadaljuje boj z orožjem ob strani sil Osi, ojačuje tudi delo za uvedbo novega reda v Veliki Aziji. Pristavil je, da je za trenutno vojno obdobje potrebno, da obdrži Japonska nadzorstvo nad morji in prav zato je poveljal mornarsko združenje zaradi njegovega razumevanja in za dosežanje delovne japonske obrambe na morjih in za povečanje japonskih pomorskih prevozov.

Načelnik nemškega tiska na uradnem obisku v Sofiji

Sofija, 4. okt. s. Načelnik tiskovnega oddelka v nemškem zunanem ministrstvu dr. Schmidt je

Najvišje hrvatsko odlikovanje Visokemu Komisarju

Ljubljana, 3. oktobra. Davi se je konzul Nezavisne Države Hrvatske v Ljubljani kot zastopnik Poglavnika napotil v Vlado palačo, da preda Visokemu komisarju odlikovanje Reda Kralja Zvonimira z Zvezdo.

Dr. Ivanič, ki je bil v spremstvu vicekonzula in enega uradnih konzulata, je prispejal v Vlado palačo na službeni obisk ob enajstih. Tekom njegovega obiska je z balkona Visokega komisarja pripadala poleg državne zastave tudi zastava Kraljevine Hrvatske.

Hrvatski konzul je bil sprejet s častmi, ki gre do njegovi uradni stopnji ter je pozdravil Visokega komisarja, ki ga je spremljal v svoj urad, kjer so bili navzoči Viceprefekt, Kvestor, Šef kabineta in drugi visoki uradniki Visokega komisarja.

G. Dr. Ivanič je izrazil Ekscelenci Graziohju svoje živo zadovoljstvo nad tem, da ga je Poglavinik pooblastil, da mu izroči v njegovem imenu visoko odlikovanje. Ko je nato s toplimi besedami izrazil hvaležnost Hrvatov za delo, ki ga je izvršil Ekscelenci Grazioh, je konzul po-

udril delež, ki ga ima Visoki komisar na tovariških odnosih, ki vežejo oba naroda v orožju. Ob koncu nagovora se je konzul pristržno spomnil Duceja, Poglavnika in zaželel sreče bojevnikom obeh držav. Nato je odlikoval Visokega komisarja z veleredom in z Zvezdo Danico.

Ekscelenci Graziohli je izjavil svojo globoko hvaležnost za pomembno in visoko priznanje, ki mu ga je s tem dal Poglavinik ter je istočasno izjavil svojo pristržno zahvalo gospodu konzulu dr. Ivaniču za trud, ki ga je dokazal pri sodelovanju in za prizadevanje, da se čim bolj rešijo vsa vprašanja, tihoča se obeh zaveznikov držav v ozračju popolnega tovarištva in pristrčnosti. Visoki komisar je nato posvetil svojo misel Poglaviniku, Duceju in oboroženim silam obeh držav, ki se z ramo ob rami z zmagovitimi četami Reicha bore za zmago omike proti divjaštvu komunizma.

Gospod konzul dr. Ivanič se je še nekoliko pomudil na Visokem komisarjatu, nato pa se je vrnil v svoj urad, kjer mu je ob dvanajstih Visoki komisar vrnil obisk ter ga naprosil, naj izroči Poglaviniku njegov zahvalo.

Vis. Komisar prisostvoval premieri »Salome«

Ljubljana, 5. oktobra.

Zopet se je dvignil zastor v našem dramskem gledališču. Slovensko ljudstvo je zelo navezano na gledališče, posebno rado pa obiskuje dramsko gledališče. To se je pokazalo tudi pri tej prvi letošnji predstavi naše drame. Premiera »Salome« je dobro prestala svojo preizkušnjo. Igralci so se potrudili in izvrstno izvršili svojo nalogo. Predstavi je prisostvoval poleg drugih odličnikov tudi Vis. Kom. Emilio Graziohli s svojo go. soprog. Med odličniki smo opazili Kraljevega tiskovnega atašaja dr. De Cecca, ki je zastopal Ministra za ljudsko kulturo. Predstava je naredila odličan vtis na Vi-

sokega Komisarja, ki je pohvalil direktorja dramskega gledališča dr. Golio, vse igralce in ostale sodelavce. Otvoritvena predstava je bila dobro izbrana. Komedija Cesarja Meana »Večno mlada Salome« bo ponovno privlačila občinstvo. Se enkrat moramo pohvaliti igralce, ki so vložili ves svoj trud v to premiero.

Tudi glede likovne umetnosti nismo opazili nobenega zastaja. Nadaljuje se tradicija lanskega leta. Na ogled sta zopet dve razstavi: v Jakopičevem paviljonu in v Obersnelovi galeriji. Zelo zanimive so tudi razne številne umetnine v ostalih naših umetniških poslovalnicah, ki jih priporočamo za ogled.

Časnikar Janez Gregorin

Ljubljana, 5. oktobra.

Bela žena je včeraj zatisnila oči po dolgi, hudi boleznini našemu stanovskemu tovarišu in publicistu Janezu Gregorinu, staremu komaj 31 let.

Ljubitelji lepe slovenske besede, planinci in kulturni delavci so pokojnika poznali po njegovih umskih sposobnostih, značajnostnih odlikah in tovarištvu. Janez Gregorin je zrasel iz bornih in tesnih razmer. Prebil se je skozi gimnazijske študije in že takrat pokazal veliko razgibanost, saj je kot šesto-, sedmošolec pisal v dijaški list »Žare« neke novelice in podobne književne reči, ampak že zrele filozofske eseje. Kot sin domače grude je prinesel od doma tenek smisel za lepo in čisto slovenščino. Vsi njegovi članki so se odlikovali po neoporečnem slogu, ki je bil tako rekoč krik njegove krvi.

Kdo od vseh tistih mnogih, ki so potovali po naših krajih in gorah, se ne spomni Janeza Gregorina kot neugnanega ljubitelja narave in neustrašenega naskakovalca vseh naših vrhov in nepremagljivih sten? Planinci, ki so hodili podobna pota, vedo še danes povedati, da je Janez Gregorin premagal več sten, ki se jih ni pred njim še nihče lotil. Najočinejša poteza njegovega značaja in narave je bil prezir do nevarnosti, zaljubljenost v tveganje in po doseženem uspehu notranje zadovoljstvo nad triumfom človeške sile. Česar ni bahaško obeležal na veliki zvon, pač pa beležil zase kot rezultat, kaj zmora trdna volja ob zagonu obvladanih sil.

Pokojni Janez je bil doma na vseh področjih naše kulture. V našem časopisu se je več let udeleževal kot vester in temeljit prikazovalec, pridobitelj naše glasbene in upodabljajoče umetnosti.

Globlji in pravi poklic pokojnega Janeza Gregorina je bilo pisateljstvo. Njegova narava je v vseh svojih manifestacijah kazala umetniško dušo in vse lastnosti, ki so umetništvu bistvene. Neprenehoma je živel v trdni veri in globokem prepričanju, da mu dozoreva snov in oblika za veliko knjižno delo, epopejo naših planin in njihovih ljudi. Naj je pisal reportažo o navadnem dogodku s ceste, prikaz umetniške razstave, poročilo o dramski ali operni premieri, načelno polemiko, črtico ali podlistek ali razgibano poročilo o športni tekmi — zakaj na vsa ta področja je segalo njegovo časnikarsko delo — vsaka stvar je kazala osebno gledanje, kazala literarni slog, zrelo opazovanje in trezno sodbo je znal kot pisatelj pok Gregorin neposredno zagrabiti čas, priča njegova povest »Zavetje v pečevju«, s katero je v našem listu lani in letos vzbujal toliko pozornosti in zavzetosti. Njegovo knjižno delo, ki izkazuje poleg vrste novel po dnevnikih tudi zbirko pre-

vodov »V borbi z gorami« itak deležno posebnega prikaza.

Po značaju svoje narave je bil pokojni Gregorin časnikar, to se pravi vsestranski človek, ki se je zanimal in tudi sam delal skoraj v sleherni panogi javnega in kulturnega življenja. Strastna ljubezen do športa, do katere pričajo njegova poročila in razprave, se je v njem družila z globokim nagnjenjem do filozofije in njenih problemov, književnost s planinstvom, globoka svojevrsna vernost z življenjsko prešernostjo, skratka, bil je človek vseh nasprotij, to je, umetnik in še nekaj, bil je v samem sebi, v vsem svojem delu, sleherni misli in besedi Slovenec.

Neugnan dinamik, kakor je pokojni Janez bil, ni nikdar z mero vase zagledanega meščana odmerjal svojih moči in sil. Če se je za stvar zavzel in zagnal, je dal od sebe več, kakor bi človek od njega pričakoval. V sleherni stvari je njegov značaj pokazal isto lastnost: zmerom naprej, brez oddiha, brez počitka. To nenehno delo je pokojnemu Janezu, ki je bil trda in koščena korenina, le počasi izpodjedalo živce življenja. Lotila se ga je bolezen, ki ji je kljuboval, kakor zmerom, kadar je bil v borbi: s stisnjenimi zobmi, z zavrzanjo glavo in z molkom, da o črvu, ki je glodal njegovo srce, ni imel nihče niti najmanjše slutnje. Ko pa je sam spoznal, da mu je tek življenja odmerjen in da bo dal svetu slovo, se je spet poslovil od nas tako, kot je bilo in njemu lastno. Ob strahotnih bolečinah ni tarnal. Stisnil je le zobe in grenka solza mu je kanila iz očesa, se je moral tovarišem nekaj dni pred smrtjo priznati, da gre z zdravjem slabo. Uredil je svoje zemске račune in včeraj ob pol 6 popoldne se je v ljubljanski bolnišnici preselil pred Najvišjega Sodnika, ki mu bo odmeril s pravično roko delež, ki si ga je bil kot neustrašen bojevniki priboril s svojim delom. Tovariši, vsi prijatelji in znanci bodo žalovali za njim in se ga zmerom spominjali. Po trpljenju in mukah naj se njegovo telo spočije v rodni grudi, duša pa v objemu Stvaritelja vseh lepot, katerih častilec in poveljevalec je bil pokojni Janez!

Šport

Prvo kolo državnega nogometnega prvenstva

Včeraj se je začelo državno nogometno prvenstvo. Nastopili so vsi pari. Lepo zmago v prvem kolu je dosegel Bari, ki se je šele letos priključil prvi red med najboljših klubov s tem, da je na domačem igrišču odpravil Ligurijo. Manj sreče je imel drugi novinec Vicenza. Morala je po vroči kostanj v Genovo, kjer je domači klub zmagal s petimi goli razlike.

Včerašnji rezultati so bili naslednji:

Roma: Roma : Fiorentina 1:0.
Genova: Genova : Vicenza 6:1.
Torino: Juventus : Milano 1:1.
Livorno: Livorno : Venezia 2:1.
Milano: Ambrosiana : Torino 1:1.
Bari: Bari : Liguria 2:0.
Bologna: Bologna : Atalanta 2:0.
Trieste: Triestina : Lazio 0:0.

Tudi v drugem razredu italijanskih nogometnih klubov se je včerašnje nedeljo začelo prvenstvo. Rezultati so bile tile:

Modena: Modena : Alessandria 1:1.
Fresca: Brescia : Novara 1:0.
Ancona: Pro Patria : Anconitana 1:0.
La Spezia: Spezia : Pisa 1:1.
Padova: Padova : Pescara 3:0.
Roma: Mater : Savona 1:1.
Lodi: Cremona : Fanfulla 2:1.
Palermo: Palermo : Udinese 2:2.
Napoli: Napoli : Siena 3:2.

Krompir na živilske izkaznice razen že objavljenih trgovcev prodajajo tudi še trgovine: Anton Legat na Miklošičevi cesti 28, Marija Kovčič na Miklošičevi cesti 34, Adolf Jurca v Kolodvorski ulici 32, Miroslava Urbas v Slomškovi ulici 13, Fani Slamberger v Središki ulici 7, Vladimir Lažar v Zelni jami 17, Franc Kačar na Sv. Petra c. 67, Ivanka Langus na Vidovdanjski cesti 2, Marjeta Tomšič v Kolezijski ulici 25, »Ekonom« v Kolodvorski ulici 8 in Smrkolj Albin v Vošnjakovi ulici. Zdaj torej oddaja krompir toliko trgovin, da se upravičenci lahko razdele ter ni treba nikjer več gneče niti čakanja.

Naznanilo Vis. Komisarjatu in poveljstva XI. armade

Ljubljana, 5. oktobra.

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino in poveljnik XI. armadnega zbora na podlagi odloka z dne 24. aprila t. l. naznanjata:

26. t. m. je v Ljubljani nek komunist s samokresom ustrelil organa javne varnosti Slovenca Jožefa Habjana.

Na podlagi odloka z dne 24. aprila t. l. je bila odrejena ustrelitev štirih oseb, o katerih je znano, da so zakrile nasilniška in komunistična dejanja. Pretekla je namreč določena doba, v kateri storilcev omenjenega zločina niso našli.

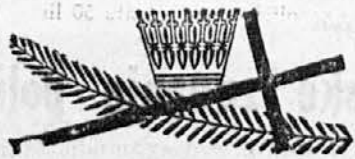
Obsodba je bila izvršena 29. septembra ob 9.30.

Smrtna nesreča pred »Evropo«

V petek se je pripetila na križišču pred kavarno »Evropa« v Ljubljani smrtna nesreča, katere žrtev je postal gospod Jožef Koren, nad-

stražnik v pokoju in dolgoletni služitelj Znanstvene banke v Ljubljani. Ne vemo pa še, kako se je nesreča zgodila. Nekateri pravijo, da je v petek stal na tramvajski progi pred »Evropo« in čakal na avtobus. Preslišal je zvoniljanje tramvaja. Vozilo ga je sunilo in hrbet in posledica tega sunka je bila smrt. Drugi pa pravijo, da je pokojni Koren stopil pred »Evropo« na prenapolnjeni tramvaj, a to na napačni strani. Stati je moral na stopnicah. Med vožnjo ga je pa oplazil neki avtobus in ga zbil na tla, kjer je obležal s smrtnimi poškodbami. Da bodo ugotovili, kako se je nesreča zgodila, je bila uvedena preiskava. Tragična smrt Jožeta Korena je pretresla Ljubljano in je vzbudila iskreno sočustvanje s hudo prizadeto družino.

Kdor ni z menoj, je proti meni! Kdor ni proti komunizmu, je z njim. Sredine ni.

UREDNIKI »SLOVENSKEGA DOMA« IN »SLOVENCA«

SPOROČAJO, DA JE PO HUDEM TRPLJENJU V NEDELJO, DNE 4. OKTOBRA DVEČER IZDIHNIL NJIHOV TOVARIŠ

JANEZ GREGORIN

KNJŽEVNIK

VSEM ZNANEC IN PRIJATELJEM GA PRIPOROČAMO V MOLITEV IN BLAG SPOMIN!

POGREB BO V TOREK, DNE 6. OKTOBRA 1942, OB POL ŠTIRIH POPOLDNE IZ KAPELICE SV. ANDREJA NA ZALAH.

S. S. van Dyne:

ZAGONETNA SMRT

KRIMINALNI ROMAN

GOSPODA BENSONA

»Bežite, no, bežite. Pomirite se vendar. Saj nihče niti ne misli na to, da bi gospodično Hoffmanovo zapletal v Bensonov umor.«

Hišna je preplašena pogledala Vanceja. V začetku mu je komaj verjela. Tako preplašena je bila in dobrih deset minut je trajalo, da jo je prepričal. Ko smo slednjič odšli iz hiše, je bila gospa razmeroma že dokaj mirna. Med potjo v Stuyvesant je Markham ves čas molčal. Videlo se mu je, da mu nova dejstva, ki jih je razkril razgovor s Platzovo, belijo glavo.

Med potjo je Vance enkrat samkrat namignil na tisto, na kar smo mislili vsi.

»Gospa Platzova,« je dejal, »bo noč bolj spala. Zelo je bila v skrbeh za svojo malo Gretchen. Je ženska lepega značaja in ne dá ji miru strah, da bi na tisto bodočo veliko damo mogel pasti kak sum... Bogve, čemu je bila potem tako vznemirjena?« Pri teh besedah je nekam hudožno pogledal Markhama.

Ko smo po večerji sedeli na terasi v klubu Stuyvesant, je Vance dejal:

»Markham, zdaj opusti vse svoje prejšnje domneve, in znova pretehtaj položaj. Zdaj že lahko rečemo, da vemo, zakaj je bila gospa Platzova tako

vznemirjena, ko si jo vprašal glede strelnega orožja in ko sem jaz namignil, da ji je osebno do tistega dekleta, ki je bilo z Bensonom skupaj na malici.

»Kako ti je vendar prišlo na misel, da je Platzova v sorodu s tem dekletom?«

»Se spomniš tistega tvojega velikega zanimanja za Hoffmanovo, ko smo prvič govorili z njo?... Toda, to ti odpušcam. Spomni pa se najinega kratkega razgovora o podedljivih značilnostih in o raznih vrstah ljudi. Gospodična Hoffmanova ima — to sem takoj ugotovil — vse tiste značilnosti kot Bensonova hišna. Njena lobanja je široka, podoben in čeljusti izrazite, čelo nizko, nos pa stisnjen. Ogledal sem si njeno uho, kajti že prej sem opazil, da je brez spodnje mečice, tako imenovano darwinskovo uho. Takšna ušesa imajo lahko samo ljudje istega rodu. In ko sem spoznal, da ima gospodična Hoffmanova prav takšne kot Bensonova hišna, le za spoznanje preoblikovane, sem bil že skoraj trdno prepričan, da sta si v krvnem sorodstvu. So pa še druga značilna znamenja: v polti, na primer, in stasu: obe sta visoke postave. Obe imata ozke rame, zapestja majhna, kratke golenice. Obe sta čokati. Da se

je Platzova kot dekle pisala Hoffman, sem uganil slučajno. Toda to ni važno. Zdaj pa preidimo na zanimivejšo stvar. Predvsem upoštevajmo, da se je malo pred polnočjo 13. junija morilec podal v Bensonovo hišo, videl, da v salonu gori luč, potrkal na okno in da so mu takoj prišli odpret. Kaj nam po tvojem mnenju takšne domneve glede človeka, ki je prišel tedaj k Bensonu na obisk, povedo?«

»Da ga je Benson poznal,« je odvrnil Markham.

»Toda, to nam še ne pove dosti. Ne smemo vendar imeti na sumu vseh njegovih znancev. Moje napovedi, ki sem ti jih razodel, gredo dlje. Brez dvoma kažejo, da je bil morilec Bensonov zaupni prijatelj, ali vsaj človek, pred katerim se Benson ni sramoval pokazati se takšnega, kakršen je tisti trenutek bil: človek brez lasulje predstavlja bistveno točko v celotnem položaju. Lasulja je takorekoč »sine qua non« vsakega starokopitnega napuhnjence, ki je žalosten zato, ker je plešast. Ali si moreš sploh predstavljati, da bi bil Benson brez svojih umetnih las na glavi sprejel obisk kakšnega čisto navadnega znanca, ko je vendar skrival svojo plešo celo pred drogeristom? Isto velja za umetno zobovje, za ovrtnik, ovrtničico in za copate. Koliko pa je takšnih ljudi, pred katerimi misli, da bi se bil Benson pokazal takšnega, kakršen je tisti trenutek bil?«

»Trij, alj kvečjemu štirje — je odvrnil Markham. »A vseh ne morem za-

»Ne bo treba,« je pripomnil Vance in si prižgal novo cigareto, »imamo druga dragocena dokazila. Zločinec je moral dobro poznati domače navade svoje žrtve. Moral je vedeti, da hišna spi zgoraj, precej daleč od Bensonovega salona in da zato ne bo slišala strela, če bi bila vrata njene spalnice zaprta, kot so navadno tudi bila. Moral je dalje tudi vedeti, da tisto uro ni bilo nikogar v hiši. Naslednje sumljivo znamenje je, da je Benson moral zelo dobro poznati svojega ponočnega obiskovalca po glasu, kajti, če bi se mu zdel količnik sumljiv, ga gotovo ne bi bil pustil v hišo. Upoštevati je treba tudi Bensonov strah pred vlomilci in nekoliko tudi pred Leacockovo grožnjo, zaradi katere je bil vedno zelo pazljiv.«

»To je brez dvoma važen pomislek. A, kaj potem?«

»Dragulji, dragi Markham, dragulji. Si nane kaj pomislil? Bil si na mizi, ko se je tisto noč Benson vrnil domov. Naslednji dan jutraj pa so izginili. Se ti ne zdi, da jih je morda zločinec odnesel s seboj? In ali ni bilo mogoče, da se je zločin samo zaradi njih odigraval vprav tisto noč? Če je tako, kdo od tistih ljudi, ki so bili do Bensona najbolj zaupljivi, je vedel, da so dragulji pri njem? In slednjič še, kdo je bil tisti, ki je tako zelo hlepel po njih?«

»Prav res: Vance, na dobri poti si. Vedno sem imel močno na sumu Pfyfeja. Nameraval sem izdati nalog, naj ga še danes zapro, ko mi je Heath ne-nadano sporočil, da je Leacock dejanje priznal. Ko je stvar z Leacockom padla v vodo, sem spet začel sumiti Pfyfeja.

Vse popoldne ti nisem o tem ničesar povedal, ker sem hotel videti, do kam kam boš s tvojim modrovanjem prišel. ToTo, kar si mi kdaj povedal, se popolnoma ujema z mojimi domnevanji. Da, on je morilec! In ti siga odtegnil našemu budnemu očesu!«

»Nikar naj te preveč ne skrbi, dragi moj,« mu je odvrnil Vance. »Odlično ga straži Pfyfejeva gospa. Pustimo torej za trenutek tega nesrečnega Leandra pri miru. Po njem ne boš imel niti noč, niti jutri prav nobene potrebe.«

Markham ga je pogledal.

»Kako praviš? Da ne bom imel potrebe po njem? Si tako ljubezniv in mi poveš, zakaj?«

»Dobro, povedal ti bom,« je začel razlagati Vance čisto mirno. »Ta človek gotovo ni prikupnega vedenja. Tudi ni preveč lep. Ne bi imel rad stalno z njim opravka. A povem ti, da zločina ni on zagrešil.«

Markham je bil preveč utrujen, da bi se jezil. Le gledal je Vanceja, izraz na njegovem obrazu pa je bil pri tem tak, da ga res ni mogoče na noben način opisati.

»Ne razumem te. Če misliš, da je Pfyfe nedolžen, kdo je potem, za božjo voljo, umoril Bensona?«

Vance je pogledal na svojo uro. »Pridi jutri jutraj k meni na za-trk in prinesi s seboj alibije, tiste dokaze o neudeležbi pri umoru, ki si jih naročil Heathu, naj jih preskrbi. Po-tem ti bom povedal, kdo je umoril Ben-sona.«

Letni občni zbor Sadjarskega in vrtnarskega društva

Danes dopoldne so se zbrali na redni letni skupščini delegati in člani Sadjarskega in vrtnarskega društva. Najštevilneje so bili zastopani člani ljubljanskih podružnic, od pokrajinskih podružnic pa sta bili zastopani samo dve: Grosuplje in Hrnuša.

Občni zbor je začel II. podpredsednik, sadjarski inšpektor g. Kafol, ki je v svojem predsedstvenem poročilu najprej pozdravil člane in delegate, predstavnika Združenja kmetovalcev inž. Suhadolca in časnikarje. V svojem poročilu se je tudi toplo zahvalil Visokemu komisariatu za veliko naklonjenost, ki jo društvo uživa pri njem in za izdatno podporo, ki jo je društvo prejelo od njega v preteklem letu svojega poslovanja. Obenem je podpredsednik izrazil željo, naj bi društvo še naprej uživalo vso doseženo naklonjenost Visokega komisariata. Tajniško poročilo je v jedrnatem poročilu podal aglini društveni tajnik, g. Skulj. Iz njegovega poročila posnemamo naslednje važnejše stavke. Dejal je:

Po uspelem zaključku l. 1940. je bilo včlenjenih v našo družbo 322 podružnic z 41.846 člani. Poleg teh je bilo v družbi še 692 direktnih članov. Konec l. 1940 je torej štelo naše društvo 12.538 članov, najvišje število, ki ga je doseglo v času svojega obstoja in dela.

V začetku leta 1941 so bili izgledi za nadaljnji razvoj in porast našega društva najboljši, saj je v prvih treh mesecih prirastlo 12 novih podružnic s 367 člani. Imeli smo še 334 podružnic in z gotovostjo smo pričakovali, da bomo našli v tem letu vsaj 13.000 članov.

Z zakonom z dne 3. maja 1941, s katerim je bila ustanovljena Ljubljanska pokrajina, se je omejilo delovanje našega društva le na teritoriji, v katerem smo imeli v tekočem letu podružnice.

Konec leta 1941 je bilo v 92 podružnicah 3480 članov. Z direktnimi člani, ki jih je bilo 304, smo zaključili leto s 3889 člani.

V prvih mesecih je nastal v naših podružnicah zastoj. Mnoge so bile mnenja, da je društvo prenehalo. Kmalu pa so bile vzpostavljene stare zveze. Kljub izrednim prilikam se je delo v podružnicah uredilo in poživilo.

Imele so tekom leta 197 let, priredile so 67 predavanj in 9 poučnih izletov in tečajev, katerih se je udeležilo okrog 6000 oseb, povprečno 80 na vsakem predavanju oziroma tečaju.

Lastne drvešnice ima 12 podružnic, v katerih vzgajajo 5000 drevesc. Sadnih sušilnic imajo navedenih podružnic 216, sadnih škroplilnic pa 96. Za zidanje sadnih sušilnic, nabavo sadnih škroplilnic in sredstev za zatiranje sadnih škodljivcev in boleznih so prejela naše podružnice po dolžih izkazih in poročilih od Visokega komisariata in občin 55.506 lir. Mnoge podružnice so pa dobile po društvenem posredovanju semenski zgozdni krompir, razna zelenjadna semena, brezplačne strokovne knjižice itd. Vsem, ki so podprli naše podružnice in jim omogočili k smoternemu delu za povzdigo sadjarstva in vrtnarstva, namu delu za povzdigo sadjarstva in vrtnarstva, naj bo izrečena ob tej priliki naša topla zahvala in priporočilo za nadalnje podpiranje naših edinic.

Našim članom so na razpolago strokovne knjižice. V pripravi je knjiga inženirja Janežiča: »Škodljivci in bolezni na zelenjavi«. Žal, da knjižice zaradi denarnih težav nismo mogli še izdati.

Sadna razstava, ki jo je priredilo »Sadjarsko in vrtnarsko društvo« v času od 4. do 13. oktobra v okviru kmetijske razstave na velesajmu, je bila zaradi piko odmerjenega prostora skromna, vendar zanimiva in poučna.

Razstave se je udeležilo 25 podružnic, ena kmetijska šola in dva samostana s 442 vzorci. Nekaj poslanega sadja smo morali izločiti, ker ni ustrezalo. Razstava je pokazala povoljni napredek sadjarstva v Ljubljanski pokrajini.

Sadjarsko in vrtnarsko društvo ima tudi več odsekov. Le drvešniški odsek ni deloval in je smernice, ki so bile določene temu odseku, kolikor je bilo mogoče, izvajalo načelstvo. Gotovo najbolj delaven odsek pa je vrtnarski, ki je imel v poslovnem letu 12 sej, na katerih se je pred vsem obravnavalo o preizkuševanju sortimenta

zelenjadnega izbora. Po navodilih vrtnarskega referenta kmetijskega oddelka so se organizirali množični zelenjadni poskusi, prav tako se je pa kar moč pospeševalo pridelovanje zelenjadnih semen.

S podporo Visokega komisariata za Ljubljansko pokrajino je bilo nabavljeno večje število oken za tople grede.

Podpore bivše banske uprave v znesku 4000 dinarjev je porabil odsek za nabavo raznih semen zelenjadnega izbora. Ta semena je razdelil odsek podružnicam, ki imajo svoje vrtnarske odseke.

Vrtnarske odseke so imele v tej poslovni dobi nastopne podružnice: Begunje pri Cerkljici, Dev. M. v Polju, Ježica, Barje, Šiška, Ljubljana I. Vič, Metlika, Ribnica na Dol.

Blagovnega odseka ni bilo mogoče več povoljno zalagati, ker so skoraj vsa podjetja, s katerimi smo bili v zvezi izven meja Ljubljanske pokrajine.

Dobili pa smo potrebne zveze z italijanskimi tvrdkami in prejeli že tudi nekaj blaga. Upamo, da bomo mogli tudi v bodoče nuditi našim članom in podružnicam najpotrebnejše, posebno sredstva za zatiranje sadnih škodljivcev in boleznih.

Tajnikovo poročilo je bilo sprejeto z odobravanjem.

Po tajniškem poročilu je prebral svoje letno poročilo tudi urednik »Sadjarja in vrtnarja«, ki ima lepo število čitateljev in ki je pri nas čislano strokovno glasilo. Med drugim je urednik g. inž. Jeglič dejal:

Naše glasilo »Sadjar in vrtnar« je doslej krepko premagovalo težave voj. let in hoče ostati tudi vnaprej živ organ društvenega življenja, organ, ki veže med seboj vse članstvo in ki nas časa primerno usmerja, poučuje in vzpodbuja v

delu za napredek našega sadjarstva in vrtnarstva. S prihodnjim letom bo stopil v 80. leto svojega življenja. Zato je razumljivo, da ga v tem jubilejnem letu želimo še s posebno skrbjo obvarovati vsake nesreče. Članarino 30 lir moramo v sedanjih razmerah računati kot minimalno. Takšen zbirnik z izbranim gradivom, a v formatu sedanjega »Sadjarja in vrtnarja«, bo torej kot samostojnejša publikacija dobil trajnejšo vrednost in bodo gotovo radi segali po njem tudi interesi izven krogov organiziranega članstva; obenem pa bomo s tem lažje obdržali zvezo tudi z onimi dosežanimi svojimi člani na podeželju, ki se sedaj ne morejo organizirati v krajevnih podružnicah.

Društveni blaginjak g. Verbič je ugotovil ugodno društveno blaginjsko stanje, za kar gre vsakakor največja zahvala zavednemu članstvu, ki svoje obveznosti točno izpolnjuje. Čisto društveno premoženje, inventar in terjatve, ki jih ima društvo še pri svojih dolžnikih znaša 56.181 lir. Pri blaginjskem poročilu sta bila omenjena tudi dva sklada: sklad za Pirčev spomenik in pa sklad za Sadjarski dom. Oba sta le na šibkih nogah. Blaginjak je nato natančneje obrazložil številčno stanje društvene blaginje. Preglednika računov sta navzočim delegatom predlagala, da se izreče blaginjak po hvala za njegovo delo, ker sta naša računa v najlepšem redu. Predlog je bil z odobravanjem sprejet.

Pri slučajnostih je predstavnik Združenja kmetovalcev v toplih besedah pozdravil današnji občni zbor in mu želel v imenu Združenja še nadaljnjih uspehov. — Po krajši debati je bil tudi sprejet urednikov predlog, naj se zviša letna članarina od 20 na 30 lir, ker to zahtevajo društvene finančne prilike. — Pri volitvah je bil soglasno izvoljen stari odbor, ki naj še naprej vodi to naše splošno spoštovano društvo, daje članstvu smernice in naj tudi v 30 letu svojega delovanja pokaže svojo zmogljivost za dobro malega in srednjega človeka. Ob pol 2. je bil občni zbor pri kraju.

Ljubljana

Koledar

Danes, v ponedeljek, 5. oktobra: Placiu Jutri, v torek, 6. oktobra: Bruno.

Obvestila

Sv. maša zadušnica po pokojni Osana Mariji roj. Svigelj se bo darovala v torek, 6. okt. v cerkvi Marijinega Oznanjenja ob 7 zjutraj pri glavnem oltarju.

Umetniška razstava akademskega slikarja Gorjupa je odprta dnevno od 9—18 nepretrgoma. Razstava se zaključuje včeraj 11. t. m.

Brivke in frizerske mojstre opozarjamo na spremembo delovnega časa. Obratovalnice smejo biti odprte v zimskem času od 7.30—12.30 in od 14.30—18.30; ob sobotah in pred prazniki do 19. Predpisanega delovnega časa se je točno držati.

Nocojšnji komorni koncert, ki ga bo izvajal Ljubljanski kvartet, bo začel točno ob pol 7 zvečer, konec pa bo malo pred 8. Ljubljanski kvartet, ki ga tvorijo gg. L. Pfeifer (l. violina), A. Dermelj (ll. violina), V. Šušteršič (viola) in C. Sedlbauer (čelo), je naštetil za svoj prvi letošnji komorni koncert naslednji spored: 1. Boccherini: Godalni kvartet op. št. 6 v a-Duru; 2. Beethoven: Godalni kvartet op. 59, št. 1 v f-Duru; 3. Dvofak: Godalni kvartet op. 34 v d-molu. Izvajanih bo trije znameniti deli komorne glasbene literature za godalni kvartet. Ljubljanski kvartet je naše odlično komorno združenje, ki zasluži vse zanimanje našega koncertnega občinstva. Zato vabimo na nocojšnji koncert, ki bo v veliki filharmonični dvorani. Predprodaja vstopnic v knjigarni Gl. Matice.

Odrezke za sladkor, maslo, milo in krompir bo mestni preskrbovalni urad začel sprejemati v torek 6. t. m., ko pridejo na vrsto trgovci z začenicami K in J, v četrtek 8. t. m. trgovci od M do O, v petek 9. t. m. trgovci od P do S, v soboto 10. t. m. trgovci od S do Z in v ponedeljek 12. t. m. trgovci z začenicami A do F. Prosimo, naj se trgovci brez izjeme zanesljivo ravnanjo po tem razporedu. Odrezki morajo biti vsi prežigosani s trgovsko štampiljko. Odrezkom morata biti priložena dva enaka seznama po dobljenem vzorcu. Obenem sporočamo upravičencem, da bodo za mesec oktober na vsako živilsko nakaznico dobili po 200 gramov presnega masla in po 2.18 del olja.

Dobavo cementnih kanalnih cevi je razpisal mestni tehnični oddelek za skupni znesek 60.000 lir. Licitacija bo 19. oktobra ob 11 v kresli, soba št. 2 II. nadstropja s stopnišča na Nabrežju 20. septembra. Vadij 3000 lir je treba najpozneje na dan licitacije do 10. ure založiti v mestni blaginji.

Za mesec november vam pripravljamo veliko presenečenje. Slovenci se radi zabavamo v domačem družinskem krogu. Poznamo lepo številno iger, ki so bodisi čisto domačega izvora, bodisi tujega. Zlasti v dolgih zimskih večerih radi igramo domino, karte, šah, špano in druge podobne igre, si stavlamo uganke bodisi računске, bodisi risarske itd. Zlasti kjer so otroci v hiši, radi predvajamo razne čarovnije. Tudi letalski šport je razgibal mlade možgane, tako že prav majhni otroci izrezujejo ali pa jim starejši izrezujejo različne vrste aeroplanov, zmajev itd. Skratka: vsi smo nagnjeni, da vsaj nekaj ur v tednu posvetimo zabavi. Slovenci v tem pogledu, do sedaj še nismo imeli zbranega gradiva, zato se je »Slovenčeva knjižnica« odločila izpolniti vrzel, izdati dve obsežni knjigi pod naslovom: »Vesela doma«, ki jih je sestavil gospod Miklavž Kuret. Priprani smo, da bosta ti dve knjigi postali last vsakega Slovenca. V teh knjigah bo čez 600 raznih risb. Je to delo, v katerega je bilo treba vložiti mnogo truda, zato bo ta knjiga stala v nadrobni prodaji najmanj 10 lir, kdor pa je naročnik te knjižnice, bo dobil to knjigo za 6 lir. Zato vabimo vse cenjene bralce, da se na drugi letnik »Slov. knjižnice« naroče čimprej in da nam v krog naročnikov pripeljejo še svoje znanec in prijatelje. Kdor pridobi 5 novih naročnikov, bo prejel sam knjige »Slov. knjižnice« zastoj.

Ljubljansko gledališče

Drama:

Ponedeljek, 5. oktobra: Zaprtlo.
Torek, 6. oktobra ob 17.30: »Večno mlada Salomac, Red Torek.
Sreda, 7. oktobra ob 17: »Oče naš...« — Krstna predstava, Red Premierski.
Četrtek, 8. oktobra ob 17: »Oče naš...« — Red Četrtek.

Opera:

Petek, 9. oktobra: Zaprtlo.
Sobota, 10. oktobra ob 17: »Traviata«. Otvo-rivena operna predstava, Red Premierski.

DIVJI KOSTANJ

po 60 cent. kg: zeljšča, zelenjave, suhe in sveže gobe ugodno prodaste pri »ALPA, Vidovdanska cesta 18.

Roman iz Kristusovih časov: »NEZNANI UČENEC«

ki ga je spisal Fr. Perri in ki je bil preveden že v mnogo jezikov, je izšel kot 27. zvezek »Slovenčeve knjižnice«. Glavni junak romana je Marko Adonija, tisti mladenič, o katerem poroča vs. pismo, da je v trenutku, ko so Jezusa prijeli na Oljski gori, zbežal brez obleke. V romanu je na široko popisano življenje tedanjega poganskega Rima in judovskega Jeruzalema. V zgodbi, ki se silno napeto bere, nastopajo tudi Marija Magdalena, Juda Iskariot, Baraba in drugi. V podrobni prodaji stane knjiga 8 lir ter se dobi v upravi »Slovenec« ter po vseh knjigarnah in trafikah.

Skrb za cenena živila v Ljubljani

Ljubljana, 3. oktobra.

Preteklo soboto je podžupan comm. dr. Salvatore Tranchida spet obiskal živilski trg. Zaradi prvega sobotnega tržnega dneva v mesecu je bilo na živilskem trgu prav mnogo prodajalcev in seveda tudi zelo mnogo gospodinj.

Najprej je podžupan comm. dr. Tranchida obiskal trdnico »Riba« ter se podrobno informiral o možnostih, da bi bila Ljubljana čim bolj založena z domačimi in morebitnimi ribami. Seveda bo podprl vsa prizadevanja naših ribičev in trgovcev z ribami za večji dovoz rib v mesto. Ko je podžupan obšel vse mesnice in si ogledal tudi shram-

be v podprtilišču ter poizvedel želje konsumentov in mesarjev, si je podrobno ogledal trg z zelenjavo. Pohvalil je naše vrle krakovske in trnovske vrtnarje ter jih spodbujal, naj obdelajo čim največ sveta, da bo povrtnina čim cenejša, nato se je pa posvetoval z našimi zeljarji, kaj je treba storiti, da bodo Ljubljani neprestano imeli dosti poceni kislega zelja in repe ter bodo to znamenito ljubljansko specialiteto zeljarji spet lahko izvažali v druge pokrajine Kraljevine. Podžupan je tudi podrobno razpravjal o dovozu jabolk in drugega sadja, ki ga je letos pokrajina tako mnogo pridelala.

Pri obisku tržnega urada se je podžupan posebej dolgo zadržal v kemičnem laboratoriju za preiskavo živil ter se posebno zanimal za kvaliteto mleka in za pravilno peko kruha. Tudi za večji dovoz gob si bo prizadeval, da bo Ljubljana kolikor mogoče dobro vso jesen in tudi vso zimo založena s poceni živili.

Obsojen zaradi podkupovanja uradne osebe

V dvorani št. 79 okrožnega sodišča je bila pretekli teden kratka, a značilna kazenska razprava, ki jo je vodil kazenski sodnik-podsedec. Neki gospod, ki je podkovan v paragrafi, je bil obtožen podkupovanja uradne osebe po § 133 k. z. Gospod France je 8. avgusta, tako kratko navaja obtožnica državnega tožila, v Ljubljani ponudil nekemu policijskemu agentu 50 lirske bankovce, da bi opustil predpisane, potrebne informacije, ki jih navadno izvrše pred izdajo »lascia passare«, s tem je zavedel državnega uslužbenca, da ne bi storil tega, kar je bil po zakonu dolžan.

Obtoženec je zanimal krivdo ter se je izgovarjal, da je ponudil agentu bankovce samo zato, da bi kril izdatke in da bi imel za tramvaj, da bi tako hitreje opravil svoje posle. Priča — policijski agent pa je izpovedal, da mu je obtoženec bankovce ponudil neposredno zato, da bi opustil, ko mu je priča pojasnil, vse potrebne informacije in da mu naj »lascia passare« preskrbi že naslednji dan. Sodnik je obtoženca obsodil na 1 mesec strogega zaporu in na 200 lir denarne kazni, pogojno za 1 leto.

Zaščita najemnikov in stanovanjske odpovedi

Pred leti od nekdane belgajske vlade izdana uredba o zaščiti stanovanjskih najemnikov je veljavna še do 20. tega meseca.

Letos drugače zaznamuje okrajno sodišče veliko manjše število sodnih odpovedi najetih stanovanj in lokalov, kakor pa jih je bilo lani v septembru. Letos je bilo septembra samo 40 odpovedi, ki se nanašajo na izpraznitev malih stanovanj. Glavni odpovedni razlog je bil večinoma neplačevanje najemnine, dalje raba stanovanja za gospodarjevo družino in v nekaterih primerih tudi nemoralno življenje najemnikov. Lanski september pa je zaznamoval mnogo večje število odpovedi, namreč kar 125.

Do konca septembra je bilo drugače v tem letu zaznamovanih 575 sodnih odpovedi, ko jih je bilo lani v 9 mesecih celo 988, torej za 413 več.

Vse ceste so bile nagnjene z vozovi, na katerih so prevažali sladkor v mlino. Če si potoval po deželi z vlakom, z avtomobilom ali na konju, nikjer se nisi mogli ogniti pogledu na veliko ljudsko gnečo. Javajci v nizkih turbanih in čedno napravljene v obleke nedoločne rjave barve so se živahno pomenkovali med seboj in se trudili za zaslužek.

Nisem se mogel znebiti vtisa, da je belec iz teh prebivalcev napravil prave tovarne živali. Morda je bila tega kriva gosta obljudenost bolj kakor holandsko gospostvo, da so se domačini toliko zagrizli v delo. Po nekaterih krajih so Malajci leni in zaspani, toda na Javi, kjer je boj za življenje mnogo bolj oster, so zelo marljivi in prizadevni. Nikjer se nisem srečal bolj voljnih delavcev kakor tu: delali so od zore do mraka pa zmehali bili zelo dobro volje, kar dotlej še nisem videl.

Ko pa sem prvič prišel na Javo, je bila vsa velika množica kmetov krotko, hlapčevsko vdano ljudstvo, ki si ni nikjer upalo nastopati v pričo holandskih uradnikov. Ti pa so vladali nad njim s težko roko ter jim nudili samo najbolj ponižne javne službe, za javni red pa so skrbeli z bičevsko. Leto in leto so tem mohamedanskim javajcem nalagali postavne uredbe, ki so bile čisto docela v na-

sprotju z njihovimi šegami in navadami glede reda in čistosti. A leta 1926 so Javajci postali čedalje bolj nemirni in uporni. Začeli so sklicevati protestne shode in sprevede proti holandski oblasti. Pognali so v zrak mnogo mostov in ubijali svoje gospodarje, ki so jih toliko let kaznovali, kakor bi bili njihovi otroci. V Weltevrednu so bile vstaje tako močne, da so morali sleherni napravo ponesti zaščititi s posebnimi stražami. Na tisoče upornikov so poslali v preganstvo na Novi Gvineji, kjer so še danes.

Leta in leta smo se previdno borili, da bi si zagotovili povabilo Jave; zak nismo bili malo presenečeni, ko so se Holandci naenkrat vda-li ter nas prosili, naj bi v zdravstvenem delu z njimi sodelovali. Ta vdanja je bila posledica posebne okolnosti. Bil sem v Zenevi kot član odbora za preučevanje mednarodnega zdravstvenega zakonika, v katerem je bil tudi bivši načelnik zdravstvene službe na Javi. Komaj sem končal svoje poročilo pri zdravstvenem odseku ZN o delu Rockefellerjevega zavoda, ko je že skočil pokonci, mi stisnil roko ter dejal: »Zdaj šele razumem, kaj skuša in kaj dela Rockefellerjeva ustanova. Takoj bom poskrbel, da boste dobili vabilo z Jave«.

Da povem po pravici povabilo je res kmalu nato prišlo. V desetletju, odkar sem bil zadnjič na Javi, se je položaj docela spremenil. Za vrhovnega guvernerja so imenovali novega človeka, ki je kot poslanik bival pre-j v Washingtonu ter se seznanil s propagandnimi postopki. Namesto da bi v odnošajih z Javajci rabil silo, se je rajši odločil za politiko pravega prepričevanja.

Člani javne službe pa, ki so bili vzgojeni po starem načinu, so menili, da so odredbe novega vrhovnega guvernerja čudne ter so jih ubogali samo na videz. Zato smo takoj imeli občutek, da so nas pustili prikazovati naše znanje samo da bi dokazali, da smo v zmoti. Holandska birokracija nam je prikrilo ali javno delala prepreke na vseh koncih in krajih. Načelnik zdravstvenega odseka dr. van Lonkhuyzen je našemu zastopniku dobesedno dejal: »Ne ugaja mi, da ste prišli. Vabilo smo vam poslali samo zato, ker so na nas pritiskale višje vladne oblasti«.

Poslali so nas v Setang v uporen okraj, ki je bil od Batavije oddaljen kakih 100 km in bil na glasu kot posebno bojovit in težaven. Doktor van Lonkhuyzen je odkrito priznal, da prav nič ne veruje v naš načrt ljudskega poučevanja ter nam ponavljal staro pesem: da je tak trud vsaj na Javi zastoj, kolikor ve po osebni dolgoletni izkušnji.

Umrla je naša ljubljena stara mama, tašča in teta, gospa

Adler Marija roj. Čemažar

vdova po poštnem poduradniku v pokoju

v soboto, dne 3. oktobra 1942, v 86. letu starosti, previedna s tolažili svete vere. Pokopali jo bomo danes, v ponedeljek dne 5. oktobra 1942, ob 3 popoldne z Žal, iz kapelice sv. Andreja k Sv. Križu.

Ljubljana, 4. oktobra 1942.

Žalujoči ostali

V. HEISER

111

Zdravnik gre križem svet

Ob prelazu Moengal, tri sto metrov nižje, smo gledali v lunino pokrajino, ki je v resnici dno starega ognjenika Tengerja. S težavo smo se vzpenjali po ozki stezi, ki popotnika po eni uri hoda pripelje do roba ognjeniškega zrela, ker je vsa posuta z debelo plastjo ognjeniškega pepela. Tam v globeli sta rohnela plin in ogenj, tako da je vsakega moralo biti strah, ki je kdaj pogledal vanjo. Ob robu zrela stojijo močno zgrajena zavetja in v eno tako smo morali stopiti po nasvetu vodnika, ker je bil ravno čas, ko se je bližal prihodnji ognjeniški curek. Od tam smo opazovali, kako ognjenik svojo jezo stresal iz globine se je dvignil gost stebel svetlega dima in pepela, ki ga je notranja sila pognala v silno višino, da je potem spet padel na okoliško koro ob deževnem naliivu.

Ko smo se vračali, je bilo vreme čisto, zrak docela prosojen, ves raz-gled pa veličasten. Java ima od vseh otokov, ki so tako obsejni kakor ona, največ ognjenikov na svetu. Njihova zrela v stalnih obdobjih bruhaajo ter mečejo v zrak velike oblake zelo drobnega prahu, ki potem poseđa na

pokrajino. Zemlja se je bogatila z rodovitno plastjo in tako so se rodile plodovite okolnosti za rastlinsko življenje. Celo po gorah so gojili krompir, peso, žito in zelenjavo.

Java je bila en sam vrt; obdelovali so vsak kosček orne zemlje na tem otoku, ki je štel trideset milijonov prebivalcev. »Lalange«, rastlin-ski zajedalec, poznan po vsem Vzhodu, se tu ni mogel razširiti, ker so vse setve zelo skrbno gojili. Večkrat mi je prišlo na misel kaj vse bi se dalo storiti na Filipinih, tako zelo me je prevzelo bogastvo pridelkov na Javi: sladkor, kapok, ananas, mango, kokosovi orehi, gumij in dišave. Namakalni jarki po rizihih nasadih so se cepili v vse smeri kakor ozilje na zelenem listu in obiskovalci so se gotovo čudili, kadar so videli, kako so rizi nasajali in želi na istem polju.

Po tri metre visok sladkorni trs je imenitno uspeval v obširnih nasadih. Na poljih so nagomilili mnogo zemljine, vmes pa napeljali globoke vodne jake. Sladkorna žetev je dala obilo dela in zanj so morali najeti veliko število delavcev.

»Ruska uganka«

Kako si Rusija v resnici zamišlja razmere po »zavezniški zmagi«
Pogodba z Angleži in Amerikanci je samo »pogodba v sili«

Buenos Aires, 3. septembra. s. V članku pod naslovom »Ruska uganka«, ki je izšel v ameriški reviji »Harpers Magazine«, se neki William Henry Chamberlain bavi s položajem v Rusiji po zavezniški zmagi. Clankar odkrito priznava, da je bila Rusija dovzetna za lepe besede o »atlantskem dogovoru« samo zato, da premeča trenutne težave, po zavezniški zmagi pa da bi bila čisto drugačnja misli. Stalin vodi docela narodno vojno, kakor dokazujejo pozivi na rusko vojno in na ruski narod, ki vzpodbujajo sovjetski narod, naj se bje ne za zmagajo mednarodnega komunizma, temveč zato, da požene iz Rusije nemške napadalce.

Poleg tega je Stalin — piše Chamberlain — samo mimogrede omenil pomoč, ki prihaja Rusiji iz Velike Britanije in iz Združenih ameriških držav. Ni poudaril načela zavezniškega vojskovanja proti Hitlerju in je tudi kaj malo povedal o načrtih za nov red na svetu.

Clankar potem omenja neko knjigo o Napoleonovem pohodu v Rusijo, knjigo, ki je šla z določnim namenom skozi sovjetsko cenzuro, čeprav so v njej stavki, kakor na primer: Angleži so bili vedno zelo velikodušni, kadar je šlo za to, da se drugi bore proti močnemu sovražniku. Anglija je bila tista, ki je imela od Napoleonovega poraza največ.

Chamberlain nat onadaljuje: Pogodba z Veliko Britanijo in dogovor z Združenimi ameriški državami sta nekoliko ublažila stari Stalinov izolacionizem. Sovjetska zveza prevzema z Veliko Britanijo funkcijo poroka za uravnoteženje Evrope po vojni. Brez dvoma je v teh pogodbah kal upanja, da se vzpostavi bodoči novi red na svetu. Toda ne bi bili dovolj stvarni, če ne bi hoteli spoznati, da je te pogodbe treba pripisovati skrajno resnemu položaju. Za Anglijo in za Združene ameriške države je velepomembno, da Rusija nadaljuje z bojem. Na drugi strani pa je za ruskega stvarnega diktatorja popolnoma zadostovala ob-

ljuba nadaljnjih pošilk in možnost vzpostavitve drugega bojišča ter nekaj fraz in ljubeznivih krenjenj glede »atlantske pogodbe«.

Chamberlain se potem sprašuje, kakšne bodo ruske zahteve po končani vojni, ter pravi: Stalin se verjetno nadeja, da bo Rusija dobila vsaj tiste meje, kakor jih je imela leta 1941. Če bi se nemška vojska v Rusiji začela umikati, res ne bi bilo nobenega razloga misliti, da bi se ruske armade ustavile na starih mejah baltičskih držav, seveda v primeru, če ne bi bila angleška in ameriška moč večja, kakor pa se zdi. Ob boku Sovjetske zveze bi bile majhna Poljska, obnovljena Češkoslovaška ter skupina balkanskih držav, ki bi bile kljub temu, da ne bi bile sovjetizirane, glede na zunanjo politiko odvisne od Moskve.

Misel na sovjetsko sodelovanje v mednarodni policiji, ki bi se ji morala podvreči tudi Moskva, se ne zdi preveč prepričljiva. Vsaj naloge razorožitvenega odbora v Rusiji ne bi bile lahke. Avtar-kijo, ki je — nadaljuje svoja izvajanja Chamberlain — nekaj najznačilnejšega v sovjetskem ustroju, bi bilo kaj težko spraviti v sklad s sistemom mednarodnih gospodarskih pogodb, ki so nujen predpogoj za svobodno trgovino in za dostop vseh narodov k virom surovin.

Clankar končuje svoja izvajanja s pomislekom glede verskega vprašanja. Zapisal je tole: »Sovjetska vlada je pokazala, da je nepopoljšljiva sovravnica vseh veroizpovedi. Noben komunist ne sme pripadati kakršni koli veroizpovedi. Vzgoja je protiverska. Toda, odkar je izbruhnila sedanja vojna, se opaža, da je sovjetska protiverska propaganda nekam popustila. Brez dvoma se je Stalin hotel s tem izogniti nepotrebnim notranjim trenjem v Rusiji, na drugi strani pa se je želel pobotati s svetovnim javnim mnenjem. Nihče ne more vedeti, koliko časa bo trajala takšna politična strpnost.«

Hrvaško častnikarsko društvo — ustanovljeno

Pogoji, ki jih mora izpolniti, kdor hoče biti član — Hrvaški častnikarji zdaj imajo, kar so si toliko želeli

Iz Zagreba poročajo: Hrvaški častnikarji so dobili zdaj svojo poklicno organizacijo. V smislu Poglavnikev odredbe, ki je izšla 2. novembra lani in ki govori o Zvezi svobodnih poklicev, so bila izdelana pravila hrvaškega častnikarskega društva. To društvo je podrejeno Združenju svobodnih poklicev. Svoj sedež ima v Zagrebu in je pravna oseba zasebnega in javnega prava.

Pogoji, na podlagi katerih more kdo postati član novega hrvaškega častnikarskega društva, so: najmanj dveletno udejstvovanje v častnikarskem poklicu, hrvaško državljanstvo, arijska pripadnost, vsak pa mora položiti tudi zrelostni in častnikarski izpit.

Z ustanovitvijo hrvaškega častnikarskega društva kot poklicne organizacije se je izpolnila dol-

goletna želja hrvaških častnikarjev. Njihova poklicna organizacija bo ob tesnem sodelovanju s pristojnimi državnimi oblastmi skušala rešiti še nekatera vprašanja častnikarskega stanu. Predvsem je mišljeno vprašanje pokojnin, ki jih bodo častnikarji prejemali. Ko bo to vprašanje rešeno, častnikarji ne bodo več gledali v svojo bodočnost s tolikšno negotovostjo, kakor so do sedaj, in bodo lahko mirnejši, kar bo gotovo zelo dobro vplivalo na izpolnjevanje njihovih poklicnih dolžnosti. V vsaki službi je namreč tako, da si mora biti uslužbenec najprej na jasnem, kako je z njegovo plačo, njegovo stalnostjo in s pokojnino. Šele potem, ko je vse to na primeren način urejeno, je upravičeno zahtevati, da uslužbenec vse svoje sile zavesti v korist podjetja, ki mu služi, in da bo svojo službo opravljal brezhibno.

2000 letna preteklost Ženeve

Iz nekdanje Cezarjeve trdnjave in poznejšega »protestantovskega Rima«
je postala Ženeva središče mednarodnega življenja, zdaj pa se zdi, kakor
da je življenje zbežalo iz nje...

V Evropi je malo mest, ki bi se lahko ponasala z dvatisočletno preteklostjo. Med tistimi, ki uživajo to izredno čast, pa je tudi v mednarodnem svetu toliko znana in tolikokrat omenjena Ženeva. Letos poleti je praznovala 2000. letnico svojega obstoja. Kakšna je bila ta proslava, o tem smo v našem listu že pred nekaj meseci podrobno pisali. Povedali smo, da je Ženeva tedaj videla edinstven spreved na svojih ulicah, spreved, v katerem sta »korakali dve tisočletji«, na čelu pa sta stopala skupaj stari rimski vojak in vojak sedanje dobe.

Kakor vse kaže — pravi neko novo poročilo iz Ženeve — je bilo to slavno mesto ustanovljeno še prej ko pred dvema tisočletjema. Zanesljivo je ugotovljeno, da je leta 58. pred Kr. Julij Cezar sklenil utrditi tisti kraj, kjer danes stoji Ženeva, da bi ga lahko branil pred Helveti, nekdanjimi predniki sedanjih Švicarjev. Iz tega sledi, da je na tistem kraju tedaj vsaj nekaj časa že morala biti neka naselbina, ki je bila važno prometno križišče med gorovjem Jura in Savojiskimi Alpami, ter je stalo ob poti, ki je držala po Rodanovi dolini do Sredozemskega morja. V dobi Julija Cezarja je bila Ženeva rimska pokrajina. Pozneje je pripadala Burgundiji, od leta 1035 dalje pa

nemškemu cesarstvu. Za boj proti Savojscem, ki so se vedno znova skušali polastiti tega pomembnega križišča, se je Ženeva združila z Bernom in Friburgom. Prištevata se je torej švicarski zvezi, čeprav je uradno stopila vanjo šele leta 1815, potem ko je dvajset let spadala pod Francijo.

Nobenega dvoma ni — pravi poročilo iz nemškega vira — da je švicarska zveza uživala izredno velike koristi vprav zaradi Ženeve, ki se je silno razmahnila ter postala eno glavnih evropskih duhovnih in kulturnih središč. Že leta 1541 je Francoz Calvin naredil iz Ženeve »protestantovski Rim«. Calvinov nauk je odločilno vplival na Cromwellovo puritanstvo. Cromwell je položil duhovne temelje britanskemu imperiju. V Rousseauju, ki je bil rojen v Ženevi, je liberalizem slednjič našel enega svojih najzvestejših zagovornikov.

Po prejšnji svetovni vojni je bilo ime Ženeve neločljivo povezano z Društvom narodov. Bil je to ponesrečen poskus, o katerem pričča kot ogromen nagrobni spomenik bela palača mednarodne ustanove ob desnem bregu Ženevskega jezera. Danes so v tej palači vrata zaprta in okna zagnjena. Ženeva danes »življa« gospodarsko stisko. Zdi se, kakor da je

HENRIK SIENKIEWICZ

ROMAN V SLIKAH

25.
»Vedel sem,« je govoril Markus, »da te bom dobil tu. Srečne moje oči, ki te gledajo, in moja ušesa, ki te poslušajo. Zvedel sem od Aula, da so te odvedli. Toda jaz sem pri tebi in bom pri tebi ostal, ti duša moja. Ne boš ostala v cesarski palači.«

Primaknil se je k njej in ji šepetal ljubeče besede, omamljive kakor vino. Obraz mu je zaradi njene bližine obledel, prijel jo je, vso zmeden, za roko in jo začel vleči k sebi.

»Ljubim te, boginja mojega srca!«
Branila se ga je, a se ni dal odriniti.

26.
»Cesar vaju gleda,« je zdajci rekla Akte. Njene besede so Vinicija zbudile, potem pa se je prestrašil in pogledal proti Neronu.

Neron se je sklanjal na mizo; na eno oko je mižal, z drugim pa je gledal skozi brušen smaragd ter opazoval zaljubljenca.

Ligija je preplašena prišla Vinicija za roko, potem se je ozrla v cesarja, v njegovo močno, nakodrano glavo, v mogočne obrvi in njegov močni, strastni obraz.

življenje zbežalo iz tega dvatisočletnega mesta.

A vendar si je Ženeva pridobila slike za sluge, ker je dala slavne moze. Tako se je tam rodil med drugimi tudi ustanovitelj mednarodnega Rdečega križa Henry Dunand. V tako imenovani ženevski konvenciji, podpisani 22. avgusta 1864 so se evropske velesile obvezale, da se bodo izogibale vsakega krutega in nečloveškega ravnanja z vojaškimi ranjenci. Danes ima ta človekoljubna mednarodna organizacija s svojim sedežem v Ženevi znova lepo priliko, da pokaže svoje vzvišeno poslanstvo omikanege sveta, in za njeno velikodušno delo so ji brez dvoma hvaležni vsi narodi na zemlji.

200 učenjakov sprejetih pri sv. očetu

Vatikansko mesto 3. oktobra. s. Sv. oče je včeraj zjutraj sprejel v avdicionu okrog 200 znanstvenikov, ki so se udeležili 41. shoda italijanske družbe za napredek znanosti. Pri slovesnem sprejemu so bili tudi predsednik sen. D'Amelio, pa-

ter Gemelli in člani predsedniškega urada. Papež Pij XII. je vstopil v konzistorialno dvorano, zbrani znanstveniki pa so ga toplo pozdravili. Sv. oče je sedel na papeški prestol in jih nagovoril. Izrazil je svoje veselje, da je sredi zbranih znanstvenikov, ker je sam zastopnik božje vede, ki jo mora povesti v dejanja, da bi bila v duševno hrano krščanskemu ljudstvu. Vesel je bil tudi, da imajo za predsednika sen. D'Amelio, ki je odlični veščak pravnih ved, ter jih pozval, naj v potrpežljivem preučevanju raziskujejo velike skrivnosti narave, da se bodo po raznih potih povzpeli do višjega cilja, ki je ustvarjalna sila božja. Njihova naloga je dvojna: od božje vede naj stopijo dol do človeške, od človeške pa naj se povzpnejo do božje znanosti, ki združuje človeško misel. Nato je sv. oče blagoslovil vse navzoče, njihove napore in preučevanja, kar vse je v korist domovine, a bo še bolj važno po vojni za obnovo miru in pravičnosti. Po apostolskem blagoslovu je sv. oče hodil po dvorani ter vsem dal roko v poljub in z vsakim izmenjal nekaj prisrčnih besedi.

SELMA LAGERLOEF:

NA RAZPOTJIH SRCA

ROMAN

»Gospod industrijec!« je začel.

Schagerstroem se je obrnil k njemu.

»Kaj pa je s teboj?« je dejal. »Videl si tak, kakor da bi ti nekdo ukradel konje.«

»Da, prav to mi je naredil, gospod industrijec!«

In povedal je, kaj se je zgodilo.

»Toda konji tega niso krivi, gospod industrijec! Meni ne bi ušli, če ne bi nekdo skrivaj skočil na kozla. Če bi imel le malo pojma o tem, kdo ti bo utegnil biti...«

Jadikujoč je prenehal. Schagerstroem je tedaj storil nekaj neverjetnega. V navzočnosti kočijaža, sluge in gospodinje se je vrgel na stol in se začel na ves glas smejati nad njihovim presenečenjem.

»A tako, vi ne razumete, kdo se je drznil ukrasti moje konje!« je vzklilnil še vedno smeje.

Vsi trije služabniki so brez besed zijali vanj.

»Moramo prijeti tatu,« je dejal, ko se je malec pomirilo njegovo veselje do smeha. »Sundman, ti moraš osedlati tri konje, Johansson, ti pa boš šel z nama in ma pomagal. Vi, gospa Saellberg, pa boste zaradi gotovosti stopili gor v stanovnje in pogledali, če je milostna gospa tam.«

Gospodinja je izginila, toda takoj je prišla po stopnicah nazaj z jasnimi zatrdilom, da milostne gospe zgoraj prav gotovo ni.

»Ah, moj Bog, gospod industrijec, pa se menda vendar ne bo zgodila kakšna nesreča!« je dejala.

»To je pač tako, kakor človek vzame, gospa Saellberg. Toda zapomnite si moje besede! Doslej smo smeli mi sami vladati tukaj

na Velikem Sjoetorpu, sedaj smo pa dobili gospodarja, ki bo nad nami vsemi.«

»O, tega se pa mi lahko le veselimo, gospod industrijec!«

In glej! Po teh besedah je Schagerstroem, bogati Schagerstroem, potlepljal starko po njenih trudnih ramenih, jo zasukal in vzklilnil:

»Gospa Saellberg, svojo usodo sprejemate s pravo udanostjo! Da bi mogel storiti tudi jaz tako!«

Tedaj je stekel ven, da bi v družbi svojega kočijaža in sluge zasledoval ubežnika.

V kratkem času se je vse odločilo. Ubežnico so zajeli in je sedaj sedel v kotu voza zraven Schagerstroema. Sundman je zasedel svoj kočijaški prostor in vozil kočijo v odmerjenem miru, med tem ko je sluga Johansson vodil jalalne konje.

Karlina je sprva kakšne pol milje drvela z vozom, toda kasneje so se pred njo zaporedoma začeli dvigati grički. Navzlic udrihanju z bičem ni mogla pripraviti konj do tega, da bi tekli hitreje kakor korakoma. Tako se je hitro morala na sramoten način vdati.

Nekaj minut je bilo v vozu čisto tiho, potem pa je vprašala Karlina:

»No, kako ti je bilo pri srečanju?«

»Čutil sem se premaganega,« je odgovoril Schagerstroem. »Sedaj razumem, kako mora biti pri srečanju ženi, če ji njen mož pobegne. Naslednji hip je začutil Schagerstroem krepak prijem na svoji rami.«

»Ti se le pretvarjaš, saj se smeješ! Ti torej sploh ne verjameš, da sem zares mislila pobegniti?«

»Prejuba,« je začel Schagerstroem, »edini veseli trenutek, ki sem ga bil na današnji dan doživel, je bil tisti, ko je pritekel Sundman in mi javil, da si ukradla moje konje.«

»Zakaj pa?« je vprašal Karlina malec osorno.

»Prejuba moja, razumel sem, da me nisi hotela pustiti, da bi odpoval.«

Vroč, nemirna INDIJA!

Pod tem naslovom bo naš list začel prihodnje dni prinašati vrsto pisanih in nad vse zanimivih slik iz Indije, dežele, na katero se te dni obrača pozornost vsega sveta. Ne zemljepisnega naštevavanja in podatkov, temveč doživljajev, ki jih je bil na svojem potikanju po Indiji in drugod deležen eden najboljših današnjih evropskih potopiscev R. Katz. — »Nebo in pekel na poti v Indijo«.

»Ljudje in živali v Indiji«, »Indija narobe«, »Raztrgana Indija«.

»Vzhod in zahod«, »Mala zelena papiga«, »Ubogi milijonar«.

»Indijska vrana«, »Tropska kuhinja«, »Budhov levi gornji zob«.

»Kača v džungli« so nekateri naslovi teh slik, v katerih vstaja

pred našimi očmi v neposredno doživetih oblikah Indija taka

kakršna je danes; Indija v svojem vsakdanjem, nerazumljivem,

nasprotij polnem življenju; skratka Indija v svoji resnični podobi.

Koga ne bi naš novi podlistek res zanimal?